

انبه سوگلی جنوب**کجا؟ بندرعباس و سیستان و بلوچستان**

انبه اگر درخت جایی غیر از جنوب بود جای تعجب داشت. درختی که در این منطقه رشد می کند باید شبیه مردمانش باشد؛ خونگرم و دوست داشتنی. در بندرعباس درخت انبه سوگلی است و وقتی کلنگ خانه ای حیاطدار می خورد حتما در باغچه جایی برای کاشت درخت انبه در نظر گرفته می شود. انبه در روزهای پایانی زمستان، گل می دهد و بعد هم میوه. جنوبی ها انبه کوچک و نرسیده را مانند چغاله بادام و گوجه سبز نوبرانه می دانند. درخت های انبه عمر درازی دارند و می توانند بعد از ۳۰۰ سال میوه بدهند. خوب قد می کشند و گاهی به ۴۰ متر هم می رسند. اتفاق شگفت انگیز این که رنگ برگ های درخت انبه بعد از جوانه زدن نارنجی مایل به صورتی است و بعد لباس سبز تیره می پوشد.

لرگ خالق بوی کاغذ**کجا؟ مازندران، گیلان**

درشت ۵۰ تا ۶۰ سانتی متری دارد و از چوب آن برای کاغذسازی، کبریت سازی و ساخت جعبه هم استفاده می شود.

درخت «لرگ» باعث و بانی بوهایی است که از کاغذ به مشام می رسد. این درخت کاغذساز به «لرک»، «لارک» و «کُهل» هم شناخته می شود. بومی شمال ایران است و دوست دارد همیشه در هوای مرطوب نفس بکشد. لرگ از تیره «گردوبیان» است، تاجی تخم مرغ شکل و پهن دارد و در جنگل های شمال می توان آن را پیدا کرد. لرگ از فروردین تا اردیبهشت گل می دهد. گل های نر روی شاخه های سال قبل و گل های ماده روی شاخه های همین سال و روی محور بریدگی های بدن می گذاشتند تا زخم التیام پیدا کند.

توت هم فال و هم تماشا**کجا؟ خراسان**

کنند، چون درختی سخت جان، با مصرف آب کم، طول عمر زیاد و مقاوم به تغییر هواست. جالب است بدانیم که میوه توت یکی از پرخاصیت ترین میوه هاست و صدها سال پیش، از آسیا و مخصوصا ایران راهی اروپا شده است. توت در سه نوع سفید، قرمز و شاتوت وجود دارد و از برگ آن برای تغذیه کرم ابریشم استفاده می کنند.

درخت توت یکی از بومی های خراسان بزرگ است و مخصوصا در مشهد، به عنوان نماد زندگی و اصالت شناخته می شود. در قدیم که شهر هنوز به تصرف خیابان ها و آپارتمان ها در نیامده بود، در هر محلی شاهد درخت توت بودیم. طوری که از اواخر بهار که فصل ثمر دادن آن است، زیر هر درخت توت چند نفر را می دیدیم که مشغول توت چیدن یا تکاندن درخت هستند. بنا به قولی، قدیمی ها درخت توت را به عنوان باقیات الصالحات می کاشتند تا نسل های بعدی از سایه و میوه اش استفاده

چنار قدبلند و خوش تیپ**کجا؟ خراسان**

گیاهی در معرض خطر است. کرم های مخرب هم دشمن درجه یک چنار ها هستند که بیشتر بر اثر کم آبی به این گیاه مفید حمله می کنند و باید به سرعت در مان شود.

هر چند خود درخت چنار را به قد و بالای رعنائش می شناسند ولی بر گش به عنوان یک برگ کم ارزش در نظر عموم مطرح می شود. درخت چنار یکی از بومی های جان سخت کشور مان است که معمولا کنار جوی آب یا چاه ها رشد می کند. هر چند به بی آبی مقاوم است ولی در برابر شوک آبی به شدت حساس است. مزیت چنار سایه ساز گسترده اش است که در خیابان ها و کوچه های قدیمی بیشتر دیده می شود. مخصوصا زمانی که ریشه هایش به چاه های منازل رسیده باشد. هر چند این سال ها با کور کردن چاه ها و اتصال به شبکه فاضلاب، این گونه

نارنج خوش بو، خوش مزه و خوش رنگ**کجا؟ استان های مازندران و فارس**

نام درخت نارنج که می آید ناخود آگاه بوی بهار نارنج در ذهن مان می پیچد. بهار نارنج در اصل شکوفه میوه درخت نارنج است که در فصل بهار عطری به شدت مدهوش کننده از خود می پراکند. در گذشته بعد از ثمر دادن درخت، شکوفه های خشک شده اش را جمع آوری می کردند که در صنایع عطر سازی و ساخت خوراکی و عرقیات کاربرد داشت. امامت سافانه امروزه سودجویان شکوفه هایی را که هنوز تبدیل به میوه نشده اند برای فروش زودتر و گران تر، از درخت می چینند. از میوه نارنج برای طعم دادن به خوراکی استفاده می شود. درخت نارنج پایه اصلی مرکبات حساب می شود که نیاز به آب نسبتا زیاد دارد و در برابر سرمای هوا حساس است.

علاوه بر هکشی خاک ها سبب تقویت آب های زیرزمینی می شود. ارتفاع این درخت در بعضی نواحی تا ۵۰ متر و قطر تنه آن به ۳ متر می رسد. میوه بلوط از قدیم مورد مصرف بوده و از آن به عنوان غذا استفاده می کرده اند. حتی آن را خشک و دم و یا گندم مخلوط و از آن نان تهیه می کردند. می توان بلوط را بوداده و سپس آن را دم و از آن چای تهیه کرد. میوه و دیگر قسمت های درخت بلوط در مواردی بر ایجاد منظره دلپذیر موجب حفظ و نگهداری آب در خاک و به ویژه در سراسر آبشار ها مانع از فرسایش خاک شده و از طرف دیگر با سیستم ریشه ای گسترده ای (سه برابر ارتفاع درخت)

بلوط برگ های موج دار و میوه دارویی**کجا؟ لرستان**

بلوط ها درختانی هستند دارای شکل توپر، برگ هایش را به حالت جمع شده می بینید؛ انگار خوابیده باشند. ابریشم نرم و نازک ایرانی، برعکس اسمش، خیلی مقاوم است هم آلودگی های محیطی را تاب می آورد و هم در برابر خشکی و گرما خم به ابرو نمی آورد.

پسته با قدمت ۴ هزار ساله**کجا؟ کرمان**

ورفسنجان به عنوان مهم ترین مناطق پسته کاری ایران و جهان محسوب می شوند که بیش از ۴۰۰ هزار هکتار باغ های پسته بارور و غیر بارور در کشور وجود دارد که حدود ۳۰۰ هزار هکتار از آن استان کرمان است. از استان کرمان بیش از ۹۵ درصد محصول پسته ایران به دست می آید.

پسته از دیرباز در نقاط مختلف ایران کشت می شده و جنگل های وحشی پسته در ناحیه شمال شرق ایران به ویژه مرز افغانستان و ترکمنستان وجود دارد و گمان می رود که درخت پسته حدود سه تا ۴ هزار سال قبل در ایران اهلی شده و با آن کشت و کار صورت گرفته است. گفته می شود که کلمه پسته فارسی است و از طریق زبان لاتین از فارسی وارد زبان های غربی شده است. درخت پسته دارای برگ های مرکب شانه ای بوده و دو پایه است و برای تولید میوه به وجود هر دو درخت نر و ماده نیاز است. گل های درخت پسته بدون گلبرگ و غده های شهد ساز بوده و زنبور عسل را به خود جلب نمی کنند و گرده گل توسط باد پراکنده می شود. مرحله نونهالی درخت پسته طولانی بوده و تا قبل از پنج سالگی، میوه کمی تولید می کند و از ۱۰ تا ۱۲ سالگی باردهی کامل و اقتصادی درخت آغاز می شود. هم اینک استان کرمان

جگ یا شیشم سایه بان تابستانی**کجا؟ کرمان، سیستان و بلوچستان و خوزستان**

شاید اسم درخت «جگ» یا «شیشم» را نشنیده باشید اما درخت رگوریشه داری است و در نوشته های زرتشتی و ساسانی از آن یاد شده. جگ درخت صوری است و هم در برابر خشکی و خشکسالی و هم در برابر طغیان آب و باران بردبار است. گل های سفیدش شبیه پروانه اند و وقتی شکوفه می دهد انگار درختی، پروانه های کوچک سفید زائیده است. رشد سریع و سازگاری با هوای گرم و خشک از خاصیت های جگ است و بیشتر می توان آن را در کنار رودها پیدا کرد. برگ جگ غذای شتران، چوب این درخت که به آبنوس هندی معروف است برای معرق کاری و روکش سازی و خود آن سایه بان خوبی برای یک چرت کوتاه در هوای آفتابی است. گفته می شود رد پای چوب جگ در سقف های کاخ تخت جمشید دیده شده است.

درختان ایران

آشنایی با معروف ترین درخت های بومی شهر های مختلف کشور مان

از انبه در بندرعباس تا شب خسب در گیلان

حرا در بوشهر، گردو در همدان و ... به بهانه روز درخت و درختکاری

پرونده

قدیم تر ها می شد هر شهر را از درختش شناخت و درخت ها شناسنامه شهر بودند. آدم با بهار نارنج یاد شیراز می افتاد و با بلوط یاد جاده های جنگلی زاگرس. حالا اگر مسیر تان را از شمال به جنوب و از آن جا به شرق یا غرب کج کنید، شاید در خیابان جز چند درخت با شکل و شما یل یکسان نبینید و این به ضرر محیط زیست است. طبیعت، قانون منحصر به فردی دارد که می گوید در آن نباید هیچ چیز جا شود و اضافه کردن حتی یک گونه جدید، می تواند محیط زیست را تهدید کند. همان بلایی که بیشتر درخت های سوزنی شکل مانند کاج بر سر طبیعت و مردم آورده اند. پای این درخت ها بر خلاف درختان برگ ریز همیشه تاریک و ساپه است و میکروارگانیزم ها و گیاهان کوچک، به خصوص افزایش دهنده های نیترات خاک، فرصت رشد بهاری پیدا نمی کنند. به همین دلیل شناسایی درخت و گونه های گیاهی بومی هر منطقه برای حفظ محیط زیست پایدار بسیار کمک کننده است. تنوع توپوگرافی و آب و هوا در ایران باعث شده تا بیشتر مناطق کشور مان همیای کشت درختان بومی باشد. به طوری که حدود ۱۸۰۰ گونه گیاه انحصاری در ایران وجود دارد و جزو ذخیره های ژنتیکی گیاهی کشور به شمار می آیند. در این مطلب به مناسبت ۱۵ اسفند روز درخت و درختکاری، ایران بزرگ را مرور کردیم تا از درختان بومی هر منطقه و قصه شان بگوییم. درختانی که با آب و هوای همان منطقه سازگار تر هستند، در آن خاک بهتر ریشه می دانند و سر به آسمان می سایند.

شب خسب زبای مقاوم**کجا؟ گیلان، مازندران و ...**

اسم «شب خسب» را شاید نشنیده باشید اما این درخت کوتاه قدر با گل های سفید و صورتی ظریف و افشان و سایه پت و پهن اش، حتما دیده اید. شب خسب که به ابریشم ایرانی معروف است، عمدتاً در مناطق آسیای شرقی رشد می کند و در ایران بیشتر در جنگل های خنری، دیده می شود. خیلی هم درخت بی ادعا و سر به بری است و معمولا به صورت خودرو هر جا که آفتابی و رودخانه ای و تپه ای باشد، سر از زمین می آورد. علت ابریشم نامیده شدن این درخت، معلوم است؛ برگ های ابریشمین نرمش اما اسم

نارون خوش قد و بالای رویه انقراض**کجا؟ شمال کشور**

نارون را در پارک ها، کوچه و خیابان و باغ ها زیاد دیده اید؛ درختی نور پسند، خوش قد و بالا و با سایه دلچسب که قدمتش به حدود ۲۰ میلیون سال پیش می رسد. سازگاری نارون با شرایط محیطی باعث شده که در هر شرایطی دوام بیاورد اما خب آب و هوای معتدل و نور مستقیم را ترجیح می دهد. یکی از چندین گونه این درخت یعنی نارون برگ ریز، خاص ایران است منتها چند وقتی است حال خوشی ندارد و به دلیل بیماری مرگ نارون، در معرض انقراض است. مرگ نارون، یک جور بیماری قارچی است که با پژمردگی ناگهانی برگ ها و خزان زودتر از موقع درخت، خودش را نشان می دهد. در شمال کشور، درختی از تیره نارون، با نام «آزاد» می روید. رد پای آزاد است قامت را که به طور طبیعی در مناطق جلگه ای می روید، می توان در باغ های لوکس به جامانده پیدا کرد. تماشای برگ های طلایی آزاد در پاییز، از صحنه های محبوب پادشاهان بوده است.

حرا ساکن شگفت انگیز دریا**کجا؟ بوشهر**

می گیرد. بعد از درخت مادر جدا می شود، به گل ولای پای درخت فرو می رود و درختی جدید و بر نادر خاک و آب، ریشه می کند. درخت های همیشه سبز حرا، با سازگاری خوبی که با آب شور پیدا کرده اند، توانسته اند طی میلیون ها سال در برابر انواع ناامایمت های طبیعی، از خودشان دفاع کنند.

حرا از شگفت انگیز ترین درخت هایی است که در ایران سراغ داریم؛ درختی آب شورزی که ریشه در دریا دارد. آب شور دریا را می گیرد، در خود تصفیه می کند، نمک اش را بیرون می ریزد و آب شیرین شده را نوش جان می کند. اگر سری به جنگل های حرا در جنوب کشور زده باشید، حتما دیده اید که این درخت هنگام جزر سر از آب در می آورد و موقع مد، تا نیمه در آب فرو می رود. حرای منحصر به فرد در شیوه تکثیر هم روش خاص خودش را دارد؛ دانه، روی تنه درخت جوانه می زند و نهال جوان پا

گردو طلای سبز**کجا؟ همدان**

گردو یکی از محصولات کشاورزی پرطرفدار در بازارهای داخلی و خارجی است و برخی استان ها با توجه به اقلیم مناسب برای رشد این محصول، سطح زیر کشت بالایی را به گردو اختصاص داده اند. همدان یکی از استان های مهم در زمینه کشت گردو به شمار می رود و شهرستان توپسر کان در این استان به پایتخت گردوی کشور معروف است. بر اساس اعلام وزارت جهاد کشاورزی، متوسط تولید گردو در هر هکتار از باغ های گردوی کشور، ۲ هزار و ۳۷۹ کیلوگرم است، در حالی که این رقم در توپسر کان به ازای هر هکتار به ۴ هزار کیلوگرم می رسد. توپسر کان، پایتخت «طلای سبز» ایران